

Vergaderjaar 2016–2017

33 411

Raad voor leefomgeving en infrastructuur (Rli)

A

BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 oktober 2016

De Kaderwet Adviescolleges geeft aan dat de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) elke vier jaar een evaluatie moet uitvoeren. De Rli heeft aan bureau Berenschot de opdracht verleend om de evaluatie van de raad op zich te nemen.

Op 19 juli j.l. ontving u de door Berenschot geschreven evaluatie van de Rli. Dit rapport bestrijkt de periode begin 2012 – begin 2016. Het meeste recente advies *Mainports voorbij* is daarin niet meegenomen. De Rli heeft in de begeleidende brief haar opvattingen met u gedeeld over de belangrijkste aanbevelingen van Berenschot.

Het kabinet heeft met belangstelling kennisgenomen van de evaluatie van de Rli en de reactie van de Rli op de aanbevelingen. In deze brief treft u, mede namens de Minister en Staatssecretaris van Economische Zaken, de Minister voor Wonen en Rijksdienst en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, de reactie van het kabinet hierop aan.

1 Bevindingen op hoofdlijnen

Bureau Berenschot schetst in het evaluatierapport een positief beeld over het functioneren van de Rli in de afgelopen vier jaar. Berenschot concludeert dat het de Rli gelukt is om te adviseren en kwaliteit te leveren op het brede werkterrein van de duurzame ontwikkeling van de leefomgeving en infrastructuur. De inhoudelijke kwaliteit van de adviezen is volgens Berenschot goed en de adviezen bieden zowel strategische aanbevelingen als concreet handelingsperspectief. Daarbij wordt het werk van de Rli over het algemeen hoog gewaardeerd en genieten de leden van de raad aanzien bij de departementen en worden de adviezen serieus genomen. Ook de balans tussen integrale en sectorale advisering wordt door Berenschot als goed beoordeeld alsmede de balans tussen adviezen uit het werkprogramma en ad hoc adviezen.

Berenschot concludeert verder dat er bij de onderwerpkeuze en vraagarticulatie een goede afstemming is tussen de vraag naar kennis van de

departementen en het aanbod in adviezen. Tegelijkertijd zijn de adviezen hierdoor voorspelbaar en ontbreekt het soms aan vernieuwende inzichten. Dat laat overigens onverlet dat de adviezen zelf onafhankelijk worden opgesteld.

Ook is er volgens Berenschot over het algemeen voldoende aandacht voor de communicatie en presentatie van adviezen. De overige activiteiten zoals presentaties, symposia en publicatie in de media zijn waardevol en een effectieve manier om adviezen onder de aandacht te brengen bij de doelgroep.

Reactie

Het kabinet onderschrijft het beeld van Berenschot dat de Rli onafhankelijk en deskundig opereert en dat de adviezen van de Rli over het algemeen van hoge kwaliteit zijn. Het leefomgevingsterrein wordt breed gedekt in de adviezen en de adviezen hebben waar mogelijk een integraal karakter. Deze sectoroverstijgende, integrale advisering en het bieden van concreet handelingsperspectief vindt het kabinet een belangrijke meerwaarde van de adviezen van de Rli.

Daarbij zijn de adviezen doorgaans erg prettig leesbaar en is er veel aandacht aan presentatie en diversiteit in communicatievormen. Aandachtspunt voor de Rli blijft wel om steeds na te gaan wat de meerwaarde is van elk Rli-advies ten opzichte van adviezen en onderzoeken van andere adviesraden, planbureaus en kennisinstellingen.

Over het algemeen sluiten de adviezen goed aan bij de behoeften van de departementen. Voorbeelden van de adviezen die het kabinet erg heeft gewaardeerd en die in sterke mate hebben bijgedragen in de beleidsontwikkeling zijn:

- Rijk zonder CO₂: naar een duurzame energievoorziening in 2050
- Circulaire economie: van wens naar uitvoering
- Verkenning Technologische innovaties in de leefomgeving
- Risico's gewaardeerd: naar een transparant en adaptief risicobeleid
- Doen en laten: effectiever milieubeleid door mensenkennis
- Kwaliteit zonder groei: over de toekomst van de leefomgeving
- Duurzame keuzes bij toepassing Europees landbouwbeleid in Nederland
- Onbeperkt houdbaar: naar een robuust natuurbeleid
- De toekomst van de stad

Het kabinet deelt de conclusie dat er bij het opstellen van het werkprogramma en gedurende het adviesproces over het algemeen een goede afstemming is tussen de raad en de betrokken departementen. De departementen zijn voldoende in de gelegenheid om hun input voor het werkprogramma te leveren. In het algemeen komen de wensen van IenM, EZ en BZK dan ook voldoende terug in het werkprogramma van de Rli. Die betrokkenheid wordt door het kabinet gewaardeerd en komt de kwaliteit en bruikbaarheid van de adviezen ten goede. Goede afstemming met de ministeries blijft wel een aandachtspunt, zodat daar waar nodig de juiste input aangeleverd kan worden.

In de afgelopen jaren heeft de Rli tijdens enkele adviestrajecten, na vaststelling van het werkprogramma, de adviesvraag nog aangepast. Die afweging is uiteraard aan de raad. Een advies kan door zo'n aanpassing van de adviesvraag, wel van een gevraagd advies (in het werkprogramma) in een ongevraagd advies veranderen. Het kabinet verzoekt de Rli om een eventuele aanpassing van een adviesaanvraag formeel vast te leggen. Als de departementen niet akkoord zijn, wordt het een

ongevraagd advies. Het kabinet verzoekt de Rli om daarover voortaan transparant te zijn in haar communicatie over het advies. Aangezien de Rli 20% van haar capaciteit reserveert voor ongevraagde adviezen, heeft dit gevolgen voor de geplande ongevraagde adviezen. Het is dan aan de Rli om bij zo'n tussentijdse aanpassing te kiezen of ze het als ongevraagd advies uitwerkt, een ander ongevraagd advies uitwerkt of teruggaat naar de oorspronkelijke gevraagde adviesvraag.

2 Aanbevelingen

Berenschot constateert in het evaluatierapport dat er enkele verbeteringen mogelijk zijn in het functioneren van de Rli en doet daar een aantal aanbevelingen voor die hieronder worden toegelicht. De aanbevelingen van Berenschot zijn hieronder cursief weergegeven. Deze aanbevelingen zijn er volgens Berenschot op gericht de Rli als organisatie scherper te positioneren waardoor uiteindelijk de doeltreffendheid en doelmatigheid verder aan kracht kan winnen. In haar begeleidende brief reageert de Rli op deze aanbevelingen.

1) Formuleer een aantal concrete (strategische) onderwerpen, waar de Rli de komende vier jaar over wil gaan adviseren. Dit heeft een aantal doelen:

- Nieuwe onderwerpen op de agenda zetten en daarmee echt agenderend zijn;*
- Voor stakeholders helder maken op welke thema's ze van de Rli de komende jaren adviezen mogen verwachten. Op die manier kan de Rli ook een naam opbouwen op deze thema's / gezaghebbend worden;*
- Gerichte afstemming met andere adviesorganen. Een duidelijke agenda helpt om samen met andere adviesorganen te bepalen bij welke adviezen samenwerking is gewenst of hoe verschillende adviezen over vergelijkbare onderwerpen op elkaar voort kunnen bouwen en elkaar daarmee kunnen versterken (bijvoorbeeld eerst kwantitatief onderzoek door een planbureau, waar de Rli in zijn advisering op voort kan bouwen);*

Anders dan de huidige en meer algemene programmalijnen, kan de keuze voor een select aantal concrete thema's bijdragen aan de profilering en positionering van de Rli.

Het kabinet is het met Berenschot en de Rli eens dat de enkele jaren geleden gekozen meerjarige programmalijnen te breed zijn om op de langere termijn concreet richting te geven aan de concrete adviesonderwerpen. Volgens het kabinet zou ook in de komende jaren de actuele adviesbehoefte van regering en parlement leidend moeten zijn bij onderwerpkeuze in het werkprogramma, ongeacht of die advieswensen helemaal passen in eventuele (nieuwe) meerjarige programmalijnen. Als de nieuwe raad toch gebruik wil maken van meerjarige programmalijnen, dan valt te overwegen om de door de Rli geschetste transities te hanteren in haar recente publicatie «Opgaven voor duurzame ontwikkeling: Hoofdpijnen uit vier jaar advisering door de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur» (juli 2016).

2) Besteed in elk adviestraject nadrukkelijker aandacht aan de gewenste nazorg en houdt hier ook rekening mee in de (capaciteits)planning van de raad en het secretariaat. Een adviesproces stopt niet bij het uitbrengen van een advies, de doorwerking kan ook op later moment gerealiseerd worden. Richt hiervoor actieve en meer structurele monitoring in van de doorwerking van adviezen. Evalueer met de projectleiders op gezette tijden, bijvoorbeeld tweemaal per jaar, wat de doorwerking is van een advies en of er aanleiding is een advies opnieuw onder de aandacht te brengen. Naast structurele aandacht aan de voorkant, kan ook blijken dat een advies ongepland actueel wordt. Benut dit momentum om adviezen

opnieuw onder de aandacht te brengen, ook bij het parlement. Doe dit door bijvoorbeeld een persbericht uit te brengen, gesprekken te voeren of een bijeenkomst te organiseren.

Het kabinet vindt dat de raad op het gebied van nazorg vooral goed moet inspelen op de aanwezige behoefte van de departementen, zoals de bruikbaarheid voor en vertaling in de beleidsontwikkeling. Met een eigenstandige profilering van de raad moet terughoudend worden omgegaan. Dit past ook niet bij de rol van de raad als strategisch adviseur van regering en parlement.

3) Zorg voor een goede balans tussen strategische advisering en concrete advisering. Hoewel concrete adviezen vaak makkelijker kunnen rekenen op doorwerking, kunnen deze ook het doel en karakter van een strategische adviesraad aantasten.

Het kabinet deelt net als de Rli deze aanbeveling en meent net als Berenschot en de Rli dat de raad in de afgelopen jaren voor een goede balans heeft gekozen. Het kabinet vindt het wel belangrijk dat de Rli ook in de komende jaren concreet handelingsperspectief blijft bieden in haar adviezen.

4) Profileer de Rli als organisatie door vaker zelfstandig adviesonderwerpen te agenderen, die (nog) geen aandacht hebben van departementen of controversieel zijn (o.a. door een aantal concrete strategische onderwerpen te formuleren). Tot slot bevelen wij aan om waar nodig en gewenst, af en toe ook te kiezen voor adviezen die dwars staan op heersende opvattingen. Daarbij kan het ook gaan om adviezen en oplossingen waarvoor de huidige bewindspersonen wellicht niet ontvankelijk zijn, maar die vanuit de expertise van de raad nodig zijn gelet op de maatschappelijke opgaven op de lange termijn.

Conform de titel van deze evaluatie, moet de Rli zich continu blijven positioneren. Dat zit enerzijds in de positie en relatie met de departementen. Anderzijds zit dat in de profilering van de Rli als adviesorgaan. De conclusies en aanbevelingen van Berenschot hinken op twee gedachten: Enerzijds wordt geconcludeerd dat er goed en frequent wordt afgestemd met departementen waardoor de aansluiting met de beleidsactualiteit goed blijft. Anderzijds wordt geadviseerd om de Rli als organisatie te profileren door vaker zelfstandig adviesonderwerpen te agenderen, die (nog) geen aandacht hebben van departementen of controversieel zijn.

Uiteraard is het aan de Rli, als onafhankelijke adviesraad, om hierin een goede balans te kiezen. Het kabinet hecht er wel aan dat de Rli in sterke mate de aansluiting blijft zoeken bij de adviesbehoefte van regering en parlement en dat afstemming met de departementen in dat kader van belang blijft. Op die manier blijft de advisering van de Rli de meeste meerwaarde houden voor de beleidsontwikkeling. Wat betreft de inhoud van zijn adviezen is de Rli echter volstrekt onafhankelijk. Daarin moet de Rli zich volledig vrij voelen en mag de raad best lef tonen en origineel zijn.

Het kabinet geeft de Rli ter overweging om jaarlijks in een notitie richting regering en parlement te signaleren welke strategische onderwerpen in haar ogen meer aandacht behoeven en daarover met de departementen in gesprek te gaan. Versterking van de rol van het parlement bij de programmering van de Rli zou volgens het kabinet ook een manier kunnen zijn om onderwerpen te agenderen die (nog) geen aandacht hebben van departementen of controversieel zijn.

Positie geassocieerde leden

In zijn begeleidende brief bij de evaluatie gaat de raad expliciet in op de positie van de zogenaamde geassocieerde leden, zoals geïntroduceerd in de memorie van toelichting bij de Wet Raad voor de leefomgeving en infrastructuur. Het kabinet kan zich vinden in de aanbeveling van de vorige raad aan zijn opvolgers om niet langer met een vaste schil van geassocieerde leden te werken, maar per advies enkele externe leden met de juiste deskundigheid aan de adviescommissies toe te voegen. Het is uiteindelijk aan de Rli zelf om te bepalen of ze met geassocieerde leden wil blijven werken.

Het kabinet is ervan overtuigd dat de Rli zijn belangrijke rol als adviseur van de regering en parlement zal kunnen blijven vervullen.

De Minister van Infrastructuur en Milieu,
M.H. Schultz van Haegen